

OSOBNOST ŠIMONA BÁRTY (1864-1940), OSMÉHO ČESKOBUDĚJOVICKÉHO BISKUPA, V OBDOBÍ PŘED JEHO EPISKOPÁTEM

MAREK ŠMÍD

TEOLOGICKÁ FAKULTA JIHOČESKÉ UNIVERZITY V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FACULTY OF THEOLOGY OF THE UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE
smidma@seznam.cz

**THE PERSONALITY OF ŠIMON BÁRTA (1864-1940), THE EIGHTH BISHOP OF ČESKÉ BUDĚJOVICE,
IN THE PERIOD BEFORE HIS EPISCOPATE**

Abstract: The study deals with the personality of Šimon Bárta in the period before his episcopate. It follows his Roman formation, his pastoral work in Sedlice, his pedagogical activities in České Budějovice and Pelhřimov, his open dispute with the authority of Tomáš Garrigue Masaryk and his publishing activities in many regional newspapers and magazines. It reflects Bárta's transformation, when it gradually became an educated priest, a far-sighted spiritual and wise youth guide, as contemporaries from his surroundings agreed. It emphasizes his Roman formation, during which the educational method he acquired was able to provide the spiritual, moral and religious influence and influence him and his surroundings. He considered obedience to the church and the main authorities to be an unreserved priority in his thinking, to which he also subordinated his decisions. However, the Roman school not only influenced his human personality, but also successfully influenced it as a spiritual shepherd, preacher, and publicist. These facts certainly played a role in his appointment as Bishop of České Budějovice in 1920, when the Holy See saw him as a suitable candidate considering the new conditions in the country after the World War I.

Keywords: Šimon Bárta; the Catholic Church; Czech Lands in the nineteenth and twentieth century; Vatican

THEOLOGICAL REVIEW, Vol. 92, 2021, No. 1, Number of Article 3, p. 38 – 53.
DOI: 10.14712/12117617.92.1.3

Předložená studie se věnuje osobnosti Šimona Bárty, pozdějšího českobudějovického biskupa, v období před jeho episkopátem. Sleduje jeho římskou formaci, působení v pastoraci v Sedlici, pedagogickou činnost v Českých Budějovicích a v Pelhřimově, otevřený spor s autoritou Tomáše Garrigua Masaryka i publikační činnost v mnoha regionálních novinách a časopisech. Detailně reflektuje jeho proměnu, kdy se z něj postupně stával vzdělaný kněz, rozhleděný duchovní a moudrý průvodce mládeže, jak se shodovali současníci z jeho okolí. Zdůrazňuje Bártovu římskou formaci, během níž si osvojil výchovnou metodu přenášenu do duchovního, mravního a náboženského působení a ovlivňujícího jeho samotného i jeho okolí. Pozornost je rovněž věnována jeho biskupské volbě v roce 1920, jež se v rámci duchovně-náboženských poměrů v Československu ukázala

jako kompromis Svatého stolce s československou vládou, jež vyměnila Bártovu nominaci za *volné ruce* při obsazování některých slovenských diecézí.

Studie vychází z českých a vatikánských archivů (Národní archiv, Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR v Praze, Apoštolský vatikánský archiv atd.), které doplňuje o pohled dobového tisku a dokumentů úřední povahy, jež konfrontuje s rozsáhlou literaturou, především české proveniencí.

Bártovo dětství a mládí

Šimon Bárta se narodil ve čtvrtek dne 27. října 1864 v jihočeské obci Žimutice nedaleko Týna nad Vltavou v domě číslo sedm rodičům koláři Tomáši Bártovi a jeho přítelkyni Kateřině Faktor(ové). Otcovi rodiče se jmenovali Josef Bárta a Anna Bártová, rozená Zahrádková, matčiny rodiče Vojtěch Faktor a Anna Faktorová, rozená Valešová. Pokřtěn byl malý Šimon den po svém narození, dne 28. října, knězem Filipem Váňou v místním žimutickém kostele sv. Martina. Jeho kmotry se stali František Valeš a Anna Faktor(ová).¹

Šimonovo dětství nebylo ideální, protože poměrně brzy osiřel. V sedmi letech ztratil nejprve otce Tomáše, který zemřel na tuberkulózu, a ve čtrnácti poté i matku Kateřinu, která podlehla téže nemoci. Sirotek se se svým bratrem přestěhoval ke strýci Václavu Bártovi, cihláři v Žimuticích v domě číslo patnáct, který převzal roli poručníka za jeho zemřelé rodiče.²

Obecnou školu navštěvoval Šimon Bárta v rodných Žimuticích, kde se jeho učitelem stal nejprve Vojtěch Ernest a po roce 1874, po odchodu starého pedagoga na zasloužený odpočinek, jeho syn František. Oba vnímali mladého Šimona jako nadaného žáka s vrozeným talentem, jenž je nutné rozvíjet, a proto společně s žimutickým farářem Josefem Malenou doporučili jeho matce další studium na českobudějovickém gymnáziu.³

Díky podpoře zmíněného strýce Václava Bárty a jeho manželky Anny tak moudry a ctizádstivý chlapec na činnost směřující k získávání poznatků nezanevřel, ale pustil se do studia na nedávno založeném⁴ Jirsíkově českém klasickém gymnáziu

¹ Státní okresní archiv Třeboň, fond Sbirka matrik Jihočeského kraje, inv. č. 6626, poř. č. 5, Žimutice; <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs>, Matrika Farní úřad Žimutice 1850–1864, 1865–1885. s. 176,170; POCHÉ, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech 4*, Praha 1982, s. 423; <https://cs.wikipedia.org/wiki/Žimutice> [staženo dne 12. prosince 2018].

² SOkA, Farní úřad Žimutice, Pamětní kniha 1837-1945, Kniha č. 1.

³ SOkA, Farní úřad Žimutice, Školní kronika 1869-1938, Kniha č. 6.

⁴ Gymnázium bylo otevřeno dne 3. října 1868 jako Biskupské české vyšší gymnázium.

v Českých Budějovicích. V roce 1884 složil Šimon Bárta maturitní zkoušku a byl dne 16. června téhož roku prohlášen za *dospělého s vyznamenáním*.⁵

Ve Věčném městě

Jako nadaný a vynikající student byl Šimon Bárta po zkoušce dospělosti česko-budějovickým biskupem hrabětem Františkem Schönbornem, který sám prošel v 70. letech 19. století římskou formací, vybrán ke studiu teologie a filozofie nové české koleje Bohemicum, jež byla zřízena v Římě v listopadu 1884 z iniciativy papeže Lva XIII.⁶

Smyslem existence koleje bylo z pohledu Svatého stolce vychovávat kosmopolitně, univerzalisticky a v nejširším slova smyslu katolicky orientované kněze, kteří by vyvažovali tendenční formaci osvícensky vzdělaných duchovních v habsburské monarchii, poznamenanou jednostranně racionalistickým josefinismem. Ke studiu byli přijímáni bohoslovci ze čtyř českých diecézí, pražské, královéhradecké, českobudějovické a litoměřické, zájemci z Moravy studovali na starší německo-uherské koleji (Germanicum-Hungaricum).⁷

Římská formace usilovala o výchovu kněží, kteří budou přenášet do svých mateřských zemí zásady nové papežské politiky, stanou se jejími obhájci a bojovníky za prosazení v denní praxi života. Absolventi římské školy jako vybraní, nadaní a schopní jednotlivci byli církví cílevědomě připravováni pro své poslání apologetů. Pro tento úkol měli její důvěru a podporu, přičemž se od nich očekávalo, že tento vklad zúročí aktivním působením v národní církvi, a to jak mezi svými spolubratry, tak mezi věřícími.⁸

Dvacetiletý Šimon přicházel do Itálie v době, kdy země procházela značně dynamickým obdobím. Bylo patrné cítit, že papež Lev XIII. otupil krátce po svém nástupu na svatopetrský stolec ostří výpadů svého předchůdce Pia IX. vůči Itálii a zaujal k ní poměrně otevřený postoj, i když papežství bylo nadále vnímáno jako nepřítel sjednocené země.

Lev XIII. se musel v této době současně potýkat s důsledky průmyslové revoluce, která se postupně prosazovala, zejména s migrací, urbanizací a proletarizací, která s sebou přinášely i další neblahé jevy jako například masovou migraci Italů do zámoří, především do Severní a Jižní Ameriky, kdy v letech 1881-1910 opus-

⁵ SOKA Třeboň, pobočka České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnasium České Budějovice, knihy 18-25 (1876/1877-1883/1884); CUKR, Jiří. *Galerie vybraných absolventů Jirsíkova gymnázia v Českých Budějovicích. 350 portrétů od A do Ž*. České Budějovice 2018, s. 14.

⁶ KOLÍSEK, Alois. *Některé vzpomínky na českou vlast v Itálii*. Hodonín 1900, s. 29; SRB, *Lev XIII.*, s. 106.

⁷ Tamtéž, s. 29.

⁸ MAREK, Pavel, ŠMÍD, Marek. *Arcibiskup František Kordač. Nástin života a díla apologety, pedagoga a politiky*. Olomouc 2013, s. 9.

tilo Itálii téměř jedenáct milionů obyvatel. Tento odchod se samozřejmě týkal i Svatého stolce a úzce souvisel s náboženským životem, neboť bylo nutné zajistit odcházejícím duchovní péči či kněžské doprovázení, které Italové ve své nové domovině ocenili i při zakládání *národních* farností.⁹

Byl to právě zmíněný papež, který se poprvé v dějinách katolické církve zajímal o sociální otázku, již si do té doby monopolizovala téměř výlučně komunistická levice. V květnu 1891 vydal první sociální encykliku v dějinách katolické církve pod názvem *Rerum novarum*, aby se pokusil obnovit přítomnost katolické církve ve společenském diskursu, odkud byla v sekularizované modernizující se Evropě stále více vytlačována. Byla to právě tato encyklika, jež připravila podmínky pro rozvoj křesťansko-sociálního hnutí a výrazně přispěla k politické angažovanosti církve, ale rovněž vedla k rozvoji modernistického hnutí a novému promýšlení víry na prahu 20. století.¹⁰

Svůj pobyt a studium ve Věčném městě ukončil Šimon Bárta dne 16. března 1889, kdy byl v bazilice svatého Jana v Lateránu, jež bývá označována jako Matka a hlava všech kostelů Města a světa, vysvěcen na kněze. Svátost kněžství přijal společně s dalšími dvěma bohoslovci české koleje Josefem Sabitzerem a Josefem Švecem.¹¹

Kaplanem v Sedlici a katechetou v Českých Budějovicích

V roce 1889 se pětadvacetiletý kněz Šimon Bárta vrátil po ukončení studií z Věčného města do vlasti. Důležité je v této souvislosti zdůraznit, že v jeho osobě přišel na jih Čech nadaný, vzdělaný a názorově vyhraněný člověk, celoživotně ovlivněný svým pobytem v Římě a jeho systematickým teologickým vzděláním. V Itálii byly položeny a zformovány základní rysy Bártova osobnostního profilu, apologetický postoj k církvi a otevřenost vůči katolické církvi jako celku.

Šimon Bárta tak na přelomu 80. a 90. let 19. století zahájil svoji činorodou pastorační činnost. Dne 12. září 1889 jej zmíněný biskup Martin Josef Říha jmenoval kaplanem v Sedlici u Blatné, osmnáct kilometrů severně od Strakonice, kde se stal duchovním ve farním barokním kostele sv. Jakuba Většího z poloviny 18. století. Post faráře tu v době Bártova působení zastával kněz Václav Kašpárek, který zde pobýval od roku 1882 až do své smrti v roce 1894.¹²

⁹ POLLARD, John F. *Catholicism in Modern Italy. Religion, Society and Politics since 1861*. London – New York 2008, s. 49-51, 54; GURRIERO, Elio, ZAMBARBIERI, Annibale, *La Chiesa e la società industriale (1878-1922)*, I. Milano 1990, s. 498-499.

¹⁰ REARDON, Bernard M. G., *Roman Catholic Modernism*, Stanford California 1970.

¹¹ *Čech*, 23. 3. 1889.

¹² Ordinariátní list Budějovické diecéze r. 1889, č. 34. s. 143, resp. r. 1890, s. 139.

Bártova duchovní činnost v místě jeho působení byla obdivuhodná, často volně přecházela v aktivitu kulturní. V roce 1891 dosáhl společně s farářem Václavem Kašpárkem zřízení spolku *Jednoty katolických jinochů*, který se věnoval náboženské, společenské a sociální oblasti. Kromě toho se aktivně zapojoval do osvětové a duchovní činnosti, kdy prostřednictvím přednášek a akcí šířil mezi věřícím lidem Boží slovo. Třebaže zde působil pouhé dva roky, plody jeho práce sklízeli místní dlouho po jeho přeložení do Českých Budějovic a Pelhřimova.¹³

Mladý novokněz Šimon Bárta však v Sedlici nepobyl dlouho, neboť byl již dva roky po svém umístění na jihočeský venkov přeložen do Českých Budějovic, kde se stal prefektem místního chlapeckého biskupského semináře. Zároveň zde, ve městě na soutoku řek Vltavy a Malše, vyučoval na místním gymnáziu náboženství jako výpomocný katecheta.¹⁴ Již v létě 1893 však byl přeložen do Pelhřimova, kde působil jako profesor náboženství, němčiny a krasopisu na místním reálném gymnáziu. Na Vysočině setrval až do roku 1908.¹⁵

Kromě zmíněných povinností zastával Šimon Bárta post exhortátora vyššího gymnázia, kdy byl pověřen exhortou. Jednalo se buď o tradiční promluvy před ranní bohoslužbou nebo o promluvy, resp. vzdělávací řeči, jak se dříve říkalo, ke středoškolským studentům. Současně vykonával funkci správce kostelní sbírky a zapojoval se do práce ve prospěch chudých studentů, které finančně podporoval organizováním různých aktivit prostřednictvím *Spolku pro chudé studenty*. Mladý kaplan byl též aktivní v obecním zastupitelstvu, kam jej vyslal profesorský sbor gymnázia.¹⁶

Judova aféra a Masarykův spor s katechetou

V době Bártova působení v Pelhřimově, v roce 1906, podal katolický kněz, spisovatel a vůdčí osobnost české Katolické moderny Karel Dostál-Lutinov prostřednictvím pražského advokáta Julia Nejedlého trestní oznámení na vysokoškolského profesora a politika Tomáše Garrigua Masaryka.

Aféra souvisela se známým případem Karla Judy, profesora češtiny a němčiny na místní reálce v Prostějově a člena České strany lidové, kterého místní farář Karel Dostál-Lutinov obvinil z nevhodné – nepravdivé a nanejvýš urážlivé pro všechny věřící lidi – předmluvy v katalogu městské výstavy, do níž napsal, že náboženství

¹³ Státní oblastní archiv v Třeboni, archivní fondy českobudějovického biskupského archivu Sedlice u Blatné 1786–1899, karton č. 592.

¹⁴ *Čech*, 16. 1. 1892; Státní okresní archiv České Budějovice, fond Jirsíkovo státní gymnasium České Budějovice, (1852) 1868-1953, inv. č. 6, sig. I/b-1, Školní kronika 1869-1938.

¹⁵ Výroční zpráva vyššího gymnasia v Pelhřimově za školní rok 1893-1894, s. 30.

¹⁶ Tamtéž, s. 39; VANĚK, František Bernard. *Vlaštovky se vracejí. Kniha pamětí*. Praha 1946, s. 34.

„lidské není nic jiného než řemeslo a obchod, které nikdy nešlo za ideály božskými, nýbrž za světským úspěchem.“¹⁷

Karel Dostál-Lutinov současně požádal Karla Judu, aby se za svůj nevhodný výrok na adresu katolické církve veřejně omluvil. Jeho vystoupení směřovalo k obraně náboženství, k vyvrácení pomýlených slov, která církvi škodila, a k demonstraci mylného názoru mnoha středoškolských učitelů. Kromě toho se snažil přimět Karla Judu, aby urážlivý a nepravdivý výrok odvolal.

Celá *slovní přestřelka* nabyla větších rozměrů a přerostla do aféry poté, co se jí chopil tisk a učinil z ní senzaci. O dvou téměř neznámých mužích psal nyní tisk celé habsburské monarchie, a dokonce i jiné zahraniční deníky, které doslova *hlaly* všechny nejnovější senzace z Moravy.¹⁸

Nemalou měrou přispěla k rozšíření aféry i její politizace: vyjadřovala střet mezi křesťanskými stranami na jedné a socialistickými a realistickými stranami na druhé straně. Karel Dostál-Lutinov ji dokonce považoval za pokračování útoků proti církvi z počátku 20. století, jichž se účastnili i veřejně a společensky angažované osobnosti jako byly Tomáš Garrigue Masaryk a Josef Svatopluk Machar.¹⁹

Česká společnost se během aféry rozdělila do dvou táborů. Jedni se domnívali – tuto skupinu představoval tábor konzervativně-katolický, – že učitel nemá právo hlásat jiné názory než oficiální, neboť stát jako jeho zaměstnavatel, garantuje školní výchovu v katolickém duchu, a druzí – zejména tábor pokrokově-antikatelický – tvrdili, že zákony státu zaručují všem lidem svobodu smýšlení, a tedy i učitelům, a proto má být důsledně dodržována svoboda vědy a víry.²⁰

Profesor Tomáš Garrigue Masaryk, který se postavil na stranu obviněného Karla Judy, se domníval, že je vliv kněží ve škole teologicky účelový, neboť katecheti nepřispívají k *uctívání* náboženství. Jejich cílem bylo podle něho kontrolovat život veškerých učitelů, podržet si sociální vliv nad žáky a jejich prostřednictvím i nad rodiči. Tyto výroky, které doplnil o nešťastný výrok – „*Katecheta na dnešních školách není než denunciant rakouskou vládou placený, nic jiného.*“²¹ – zopakoval i během vzrušené debaty U Helmů ve Vodičkově ulici v Praze dne 24. ledna 1906.

¹⁷ *Venkov. Orgán České strany agrární*, 19. 4. 1906; DOSTÁL-LUTINOV, Karel. *Karel Dostál-Lutinov contra Karel Juda*. Prostějov 1906, s. 3-4.

¹⁸ Aférou se zabývaly snad všechny noviny, například *Lidové noviny*, *Pozor*, *Rozhledy*, *Našinec*, *Hlas lidu*, *Národní listy* apod., nevidaně na aféru reagovala mladá generace, inteligence a mladí učitelé a katecheti, jichž se případ zejména týkal.

¹⁹ DOSTÁL-LUTINOV, Karel. *Karel Dostál-Lutinov contra Karel Juda*. Prostějov 1906, s. 7, 11.

²⁰ Tamtéž, s. 7.

²¹ Národní archiv, fond Policejní ředitelství v Praze, PP 1900-1907, sign. M1/289, čj. 2710/1906, koncept policejní zprávy pro státní nadvládnictví v Praze o průběhu schůze moravských studentů *U Helmů* v Praze.

Svůj útok na katolickou církev dokončil Tomáš Garrigue Masaryk na další schůzi v Typografické besedě v Praze dne 10. února 1906. Vzhledem ke skutečnosti, že se přednášky účastnil i informátor – mladý policejní komisař Robert Gellner – který si zmiňovaný projev zapsal, řečníkova slova se donesla policii, jež následně musela čelit žalobě pro rušení náboženství, nemravné chování a urážku na cti.

Žalobu u přestupkového soudu na profesora Masaryka podal pražský advokát Julius Nejedlý a současně všech tři sta osm dotčených katechetů, do jejichž čela se postavil katecheta gymnázia v Pelhřimově Šimon Bárta.²² Této urážky na cti se měl Masaryk dopustit na zmíněné schůzi *U Helmu* výrokem, jež žalobci vztahovali na sebe, že „*katecheti jsou vládou placení denuncianti...*“, který byl okamžitě pochopen jako nadávka, „*kteřá se jim takto od prof. Masaryka stala veřejně a před více sty shromážděných lidí, zejména studující mládeže.*“²³

V obžalobě se navrhovalo, aby byl Tomáš Garrigue Masaryk, který byl veřejnosti představen jako ateista a škůdce národa potrestán tuhým vězením a ztrátou svého úřadu včetně penze. Masarykův obhájce Václav Bouček však byl v obhajobě natolik úspěšný, že na základě jeho knihy *V boji o náboženství* poukázal jak na duchovní rozměr Masarykovy osobnosti, tak na skutečnost, že Tomáš Garrigue Masaryk mluvil jen proti náboženství pokleslému a proti jeho zneužívání ke světským účelům.²⁴

Proces s katechety tak univerzitní profesor Tomáš Garrigue Masaryk nakonec vyhrál, poněvadž přestupkový soud uznal, že urazit celý stav katechetů společně nelze. Soudní verdikt byl ve svém důsledku vítězstvím prostějovského profesora Karla Judy a liberálního tábora, který dále útočil proti katolické církvi. Středoškolský profesor Karel Juda byl přeložen z Prostějova do Příbora, aniž by se poškozenému Karlu Dostálu-Lutinovovi omluvil.²⁵

Zpět v Českých Budějovicích

Po návratu do Českých Budějovic v roce 1908 pokračoval Šimon Bárta jako c. k. profesor VIII. hodnostní třídy ve výuce náboženství na Jirsíkově gymnáziu. To se od jeho působení na konci 19. století přestěhovalo do nových prostor v centru města, takže nyní sídlilo v nové moderní budově v Jírovcově ulici. Post jeho ředitele zastával po Bártově návratu Bohuslav Jeremiáš.²⁶

²² Z těch nejznámějších jmen uvedme kromě Šimona Bárty např. Emila Dlouhého-Pokorného a Tomáše Škrdlu. Srovnej: *Žaloba katechetů na prof. Masaryka*, Čas, ročník XIX., 1906, s. 126.

²³ MASARYK, Tomáš Garrigue. *Zrcadlo katechetům*. Praha 1906, s. 20.

²⁴ Soudní spisy o procesech Šimona Bárty a ostatních katechetů se bohužel v Národním archivu nedochovaly.

²⁵ TOTH, Daniel. *Studie o Masarykovi*. Hradec Králové 2003, s. 93.

²⁶ Výroční zpráva c. kr. českého gymnasia v Budějovicích za školní rok 1911, s. 21; *Výroční zpráva c. k. gymnasia v Budějovicích za školní rok 1908 / 1909*. s. 22.

V krátké době byl Šimon Bárta jmenován biskupským notářem a později konzistorním radou a zapojil se do veřejného dění ve městě, kdy přispíval např. do časopisů *Kazatelna*, *Vychovatel*, *Katolické listy*, *Jihočeská jednota* atd., podílel se na založení *Farního věstníku pro České Budějovice*, přednášel pro veřejnost a kulturně se angažoval. Ve zmíněném homiletickém časopise *Kazatelna* uveřejňoval překlady postních kázání proslulého italského jezuitského kazatele Paola Segneriho ze 17. století a staršího Bártova současníka kapucína Agostina da Montefeltra.²⁷

Současně působil jako exhortátor pro žáky vyššího gymnázia a správce kaple. Neúnavně pracoval pro *Spolek pro podporování chudých studujících*, podobně jako v Pelhřimově.

Šimon Bárta byl rovněž činným členem mnoha městských spolků, ať se již jednalo o literární sdružení *Vlast*, náboženský a podpůrný spolek akademiků *Družstvo Arnošta z Pardubic v Praze*, *Spolek katechetů v Království českém* či později *Klub duchovenstva Československé strany lidové v Čechách*, *Sdružení katolické mládeže v Československu* nebo mnohé další.²⁸

Po Bártově návratu do Českých Budějovic v roce 1908 se novým biskupem stal Josef Antonín Hůlka, který byl po vysvěcení v roce 1875 činný v kněžské službě v jižních Čechách. V letech 1889-1893 zastával post spirituála kněžského semináře v Českých Budějovicích a v letech 1893-1900 kancléře konzistoře. V roce 1900 se stal sídelním kanovníkem katedrální kapitoly sv. Mikuláše v Českých Budějovicích.

Než se v prosinci 1907 stal českobudějovickým biskupem, působil v letech 1904-1907 jako generální vikář svého předchůdce biskupa Martina Josefa Říhy. Biskupské svěcení přijal dne 6. ledna 1908, kdy byl rovněž intronizován a ujal se správy diecéze.²⁹

Osobnost Šimona Bárty

Krátce po vypuknutí první světové války překročil Šimon Bárta padesátku. Měl za sebou římskou formaci, působení v pastoraci v Sedlici, pedagogickou činnost v Českých Budějovicích a v Pelhřimově, otevřený spor s autoritou Tomáše Garrigua Masaryka i publikační činnost v mnoha regionálních novinách a časopisech.

²⁷ J. E. ndp. *Dr. Šimon Bárta zemřel*, *Časopis katolického duchovenstva*, 2, 1940, s. 146; J. M. ndp. *Šimon Bárta, nový biskup českobudějovický*, *Časopis katolického duchovenstva*, 3-4, 1921, s. 114-115; HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. Brno 2005, s. 11; ZLÁMAL, Bohumil. *Přiručka českých církevních dějin*, VII. (1918-1949). Olomouc 2010, s. 102-103; WEIS, Martin. *Českobudějovický biskup Bárta – pilíř katolické tradice na jihu Čech*. *Verba Theologica* 12, 2007, s. 56-57.

²⁸ *Čech*, 19. 3. 1894, resp. 3. 2. 1894, resp. 5. 2. 1894, res. 3. 8. 1894.

²⁹ HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. Brno 2005, s. 56-57; KADLEC, Jaroslav. *Českobudějovická diecéze*. České Budějovice 1995, s. 37.

Během této doby se z něj stal vzdělaný kněz, rozhledný duchovní a moudrý průvodce mládeže, jak se shodovali současníci z jeho okolí. Mnozí dospělí a mladí obdivovali zejména jeho hlubokou otevřenost, zbožnost, obětavost, upřímnost, horlivost a oddanost církvi.³⁰

Vážili si jeho nehrané dobrosrdečnosti a široké vzdělanosti, ale rovněž jeho morální čestnosti, svědomitého výkonu povinností a pevného charakteru, které se společně s jeho římskou formací i hlubokou jazykovou přípravou staly základem jeho dalšího vzestupu.³¹

Významný vliv měla na Šimona Bártu především římská formace, během níž si osvojil výchovnou metodu přenášenou do duchovního, mravního a náboženského působení a ovlivňujícího jeho samotného i jeho okolí. Za bezvýhradnou prioritu ve svém uvažování, jíž podřizoval také svá rozhodnutí, považoval poslušnost vůči církvi a jejím autoritám. Jeho láskou byly historie, teologie a filozofie, miloval knihy.³²

Vnitřní i vnější Bártova disciplína neměla být samoučelem, ale směřovala k přívětivosti, laskavosti a přátelskému chování vůči druhým. Římská škola však nepůsobila jen na jeho lidský profil, ale výrazně jej ovlivňovala i jako duchovního pastýře, kazatele a publicistu. Současníci zdůrazňovali nejen jeho charakterové vlastnosti, ale současně rovněž „*hluboké vědomosti, nejen teologické a filosofické, ale také věcný, jasný a zřetelný způsob přednášek...*“³³

Zásadním způsobem Šimona Bártu formovaly dvě desítky let práce s mládeží v českobudějovické diecéze. Usiloval o její dobro a rozvoj, ať se již jednalo o studentský, dělnický či zemědělský dorost.³⁴

Náboženské poměry po vzniku republiky

Vznik Československa v říjnu 1918 zastihl Šimona Bártu ve funkci středoškolského učitele náboženství na Jirsíkově gymnáziu v Českých Budějovicích a společensky angažovanou osobnost. Vzdálil se někdejší loajalitě habsburské monarchii a jako většina obyvatel českých zemí se snad upřímně těšil nově nabyté svobodě mladého středoevropského státu. Z tohoto stereotypu jej vyrušila teprve smrt českobudějovického biskupa Josefa Antonína Hůlky dne 10. února 1920, po níž

³⁰ Dorost. *Věstník české mládeže pro vzdělání, zábavu a poučení*, 1. 12. 1920.

³¹ Státní okresní archiv České Budějovice, pobočka Třeboň, fond Biskupský archiv, karton 952, Zavoral 27. 10. 1939; *Jihočeské listy*, 15. 3. 1939; ŠMÍD, Marek, *Obsazení biskupského stolce po skonu českobudějovického biskupa Josefa Antonína Hůlky v roce 1920*, Jihočeský sborník historický 83, 2014, s. 325-326.

³² ZLÁMAL, Bohumil. *Příručka českých církevních dějin*, VII. (1918-1949). Olomouc 2010, s. 103.

³³ Dr. Novák J. Katecheta, K semdesátinám J. Exc. Biskupa budějovického ThDra. Šimona Barty. *Život, časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kultury a politiku*. R. 1934, roč. 16. s. 255.

³⁴ *Dorost*, 1. 11. 1934.

se stal diskutovaným předmětem zájmu Svatého stolce a domácích církevních hodnostářů.

Přední zájem Svatého stolce poutala v nové republice zejména otázka obsazení biskupských stolců v českých zemích a na Slovensku, jež byla otevřena po vzniku Československa. Na postu sídelních biskupů totiž stáli většinou církevní představitelé, kteří byli aristokratického původu, konzervativního smýšlení a pro-habsburské orientace. Pád katolické habsburské monarchie pro ně proto mnohdy znamenal ztrátu dané konfesijnosti společnosti a konec podpory náboženství ze strany rakouského státu, jež nesli tragicky a vnímali jako osobní prohru.

Pražský arcibiskup Pavel Huyn, který stál v čele pražské arcidiecéze od roku 1916, se v době mocenského převratu v Praze v říjnu 1918 nacházel na vizitační cestě po západních Čechách, kde vážně onemocněl španělskou chřipkou. Do české metropole se – po zvážení svých reálných možností v nové republice i s ohledem na zájem církve – po rekonvalescenci již nevrátil, přičemž se uchýlil do Švýcarska a později do Itálie. V roce 1919 na svůj úřad z politických důvodů rezignoval. Dne 16. září téhož roku se novým pražským arcibiskupem a českým primasem stal univerzitní profesor František Kordač.³⁵

Co se týká olomouckého arcibiskupa, Lva Skrbenského z Hříště přiměla k rezignaci napjatá politicko-náboženská situace po vzniku Československa i úraz dolní končetiny, který si nešťastně způsobil při jízdě automobilem. V listopadu 1919 se proto rozhodl na svůj úřad ze zdravotních důvodů rezignovat, což papež Benedikt XV. akceptoval v únoru následujícího roku; oficiálně se arcibiskupský stolec uvolnil teprve dne 30. září 1920.³⁶

Řádné diplomatické styky mezi Československem a Svatým stolicem byly navázány dne 24. října 1919, kdy do Prahy opět přicestoval Teodoro Valfrè de Bonzo. V doprovodu pověřence Clementa Micary se téhož dne oba muži setkali s ministrem zahraničí Edvardem Benešem a o den později rovněž s prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem, jemuž odevzdali oficiální uznání suverénního a nezávislého Československa ze strany Svatého stolce.³⁷

Clemente Micara se následně stal prostředníkem pro budování diplomatických vztahů v pozici zmocněnce Svatého stolce u československého episkopátu

³⁵ Archiv Ministerstva zahraničních věcí ČR v Praze (dále jen AMZV), Politické zprávy – Vatikán, 1921, Krofta 3. 7. 1921; Historický archiv státního sekretariátu (dále jen AA. EE. SS.), Austria–Ungheria, III periodo, fascicolo 567, ff. 16–17, Maglione Gasparrimu 5. 11. 1918; TRAPL, Miloš, *Hnutí „Pryč od Říma“ („Los von Rom“)*, in: Politický katolicismus v nástupnických státech rakousko-uherské monarchie v letech 1918–1938. Sborník z konference „Postavení římskokatolické církve a politický katolicismus v nástupnických státech v letech 1918–1938“ konané v Olomouci v roce 1996, ed. David Papajík, Olomouc 2001, s. 18 an.

³⁶ AAV, fond Nunziatura Cecoslovacchia, busta 20, fascikli 91, f. 22, Kordač? Gasparrimu 7. 7. 1920.

³⁷ ASV, Archivio Nunziatura Cecoslovacchia, busta 5, fascicolo 16, f. 6, Beneš Bonzovi 24. 10. 1919, resp. f. 8, Beneš Bonzovi 23. 10. 1919.

a zůstal v zemi. Dne 7. května 1920 byl oficiálně jmenován prvním apoštolským nunciem v Praze po vzniku Československa.³⁸ Téhož roku bylo recipročně zřízeno československé diplomatické zastoupení u Svatého stolce – prvním vyslancem Československa u Svatého stolce se na přání prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka stal historik, diplomat a univerzitní profesor Kamil Krofta.

Značně složitější církevní poměry panovaly na Slovensku, kde maďarská církevní hierarchie dlouho odmítala vzít na vědomí skutečnost vzniku nového státu, neboť ji považovala za dotčení vlastních zájmů, přičemž se nehodlala smířit zejména se ztrátou biskupství někdejších Horních Uher.³⁹

Navíc, z církevně-správního hlediska, zůstala polovina slovenských diecézí – Ostřihom, Košice a Rožňava – rozdělena mezi Československo a Maďarsko. Správcem největší z nich – ostřihomské, na jejímž území žila ve 404 farnostech třetina slovenských katolíků, byl ostřihomský arcibiskup a kardinál János Csernoch.⁴⁰

V čele dalších biskupství, ač bylo jejich území z velké části osídleno Slováky, stáli biskupové maďarského původu: v Nitře Vilmos Batthyány, v Banské Bystrici Farkas Radnay, ve Spiši Sándor Párvy, v Rožňavě Lajos Balás a v Košicích Augustín Fischer-Colbrie.

Jmenování nástupcem biskupa Josefa Antonína Hůlky

Zásadním problémem po vzniku Československa na podzim 1918 se ukazovala především otázka obsazení jednotlivých biskupských stolců v českých zemích a na Slovensku a jejich ohraničení, neboť posty sídelních (arci)biskupů zastávali v době rakousko-uherské monarchie většinou církevní představitelé aristokratického původu, konzervativního smýšlení a prohabsburské orientace, jak jsme naznačovali výše. S trochou nadsázky můžeme prohlásit, že směrem na východ republiky byl výběr vhodných kandidátů na obsazení postu sídelních biskupů složitější záležitostí.

Na volbě československých biskupů se v meziválečném období rovněž podílel apoštolský nuncius, který na základě dotazování předních církevních představitelů v zemi předával Svatému stolci seznam nejvhodnějších kandidátů pevné víry, dobrých mravů, zbožnosti, dobré pověsti, teologického vzdělání, předepsaného věku (minimálně 30 let) a kněžské praxe (minimálně 5 let), z nichž papež podle své

³⁸ ASV, Archivio Nunziatura Cecoslovacchia, busta 5, fascicolo 16, f. 36, Bonzo Micarovi 29. 10. 1919; AA. EE. SS., Austria–Ungheria, III periodo, fascicolo 527, f. 45; ASV, Segreteria di Stato, rubrica 289, fascicolo 1, f. 11, Gasparri Bonzovi 22. 10. 1919; AA. EE. SS., Austria–Ungheria, III periodo, fascicolo 544, f. 80, Kordač Gasparri 30. 1. 1920; *Národní politika*, 25. 10. 1919.

³⁹ Acta Apostolicae Sedis. Commentarium officiale, annus X, volumen X, Roma 1918, s. 478-479.

⁴⁰ DEJMEK, Jindřich. *Počátky diplomatických vztahů mezi Československem a Vatikánem (1920-1921)*. Kroftova vyslanecká mise v Římě. Český časopis historický 91, 1993, č. 2, s. 225.

vlastní úvahy jmenoval budoucího biskupa. Na základě Kodexu kanonického práva tak jmenování biskupů představovalo a dosud představuje absolutní a neodvolatelné ustanovení Svatého stolce.⁴¹

Navzdory řečenému právě otázka jmenování biskupů, jež je v církevní historiografii označována jako tzv. boj o nominační právo, představovala jedno z prvních a zásadních nedorozumění mezi československou vládou a katolickou církevní hierarchií. Zatímco Svatý stolec nesouhlasil s rozhodnutím československé vlády disponovat právy zaniklé habsburské monarchie a vyjadřovat se k obsazování postů vysokých církevních hodnostářů, vláda se naopak snažila udržet si kontrolu nad osobnostmi nově jmenovaných biskupů.

Právě ve vhodně zvoleném českém či slovenském vysokém církevním představiteli spatřovala záruku pro loajální vystupování církve vůči mladému československému státu. Když však v listopadu 1921 prohlásil papež Benedikt XV. veškerá privilegia rakousko-uherských panovníků za zaniklá, československá vláda tuto skutečnost odmítala uznat a hrozila přerušением diplomatických styků s Vatikánem.⁴²

Svatý stolec zahájil jednání o nástupci Josefa Antonína Hůlky krátce po biskupově pohřbu, který se konal dne 13. února 1920. Státní sekretář Svatého stolce Pietro Gasparri požádal apoštolského nuncia v Praze Clementa Micaru, aby zjistil názor českých církevních hodnostářů na obsazení postu v Českých Budějovicích. Hůlkův nástupce měl být podle církevních hodnostářů Svatého stolce do značné míry jeho opakem – člověkem rozhodným a vzdělaným, knězem s autoritou, osobou nábožensky pevnou, mužem se širším, ideálně římským vzděláním.

Dotazování byli jak pražský arcibiskup a český primas František Kordač a pomocný královéhradecký biskup Karel Kašpar, tak významní církevní představitelé, např. provinciál redemptoristů František Schroller, vyšehradský kanovník František Zapletal, metropolitní kanovník u sv. Víta Mořic Pícha a mnozí další, kteří se vyjádřili k lidské, duchovní, morální a pastorační kvalifikaci navrhovaných kandidátů.

Nejlepší hodnocení obdržel právě Šimon Bárta, jehož označil apoštolský nuncius Clemente Micara na začátku rozsáhlé zprávy do Vatikánu za muže „zbožného, vzdělaného, upřímně cítícího s církví, horlivého a respektovaného všemi.“⁴³

⁴¹ Kodex kanonického práva 1917, kánon 331.

⁴² HRABOVEC, Emília. *Menovanie biskupov v kontexte bilaterálnych vzťahov*, in: Osudy demokracie ve střední Evropě. Sborník mezinárodní vědecké konference, II., ed. Jaroslav Valenta, Praha 1999, s. 543.

⁴³ S. RR. SS., AA. EE. SS., fondo Austria-Ungheria, III periodo, fascicolo 576, Micara Gasparrimu, Praha 10. 3. 1920, f. 7.

V neposlední řadě sehrál svoji roli i fakt, že Šimon Bárta byl pozitivně přijímán v diecézi i Němci, což jistě nebylo v národnostně smíšené oblasti zanedbatelné.⁴⁴

Nunciův názor byl zřejmě formován stanoviskem vyšehradského kanovníka Františka Zapletala, s nímž se Šimon Bárta sblížil během svých římských studií; tehdy zastával post vicerektora české koleje. V listu apoštolskému nunciovi neváhal označit Šimona Bártu za „*zbožného, seriózního, učeného a příkladného v každém ohledu,*“ přičemž ocenil Bártovo vzdělání, zejména jeho hluboké filozofické a teologické znalosti, morální čestnost, svědomitý výkon kněžských povinností, pevný charakter a římského ducha,⁴⁵ avšak ani hodnocení ostatních církevních představitelů nebyla negativní.

Metropolitní kanovník u sv. Víta v Praze, pražský generální vikář a pozdější královéhradecký biskup Mořic Pícha, Bártův blízký přítel z dob římské formace, o něm prohlásil: „*Je to kněz na výsost čestný, hlubokých teologických znalostí, věrný Svatému stolci, vzdálen modernistickým tendencím... Je vysokého vzrůstu, zdravý, na pohled křehký. Jeho povaha je přívětivá, otcovská. Má otevřené srdce a je laskavý. Nenechá se jednoduše ovlivnit emocemi, což z něj činí muže pevného názoru a jasného mínění.*“⁴⁶

Čerstvě jmenovaný pomocný biskup v Hradci Králové Karel Kašpar, který působil od roku 1907 jako kanovník Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze, který rovněž se Šimonem Bártou studoval na české koleji ve Věčném městě, se o něm vyjádřil následovně: „*Je to jeden z nejlepších absolventů České koleje. Je velmi vzdělaný, zdravé erudice, skutečného církevního ducha, skvělé pověsti a nadšení. Myslím, že mnozí jeho žáci následně vstoupili do semináře. Nebojí se nikomu říci pravdu. Je energický.*“⁴⁷

V podobném duchu se vyslovili rovněž další konzultoři, které Svaté stolec prostřednictvím apoštolského nuncia v Praze Clementy Micary oslovil. Kandidaturu jeho osobnosti na post českobudějovického biskupa neváhal též podpořit pražský arcibiskup František Kordač.⁴⁸

Jméno Šimona Bárty však nebylo jediné, jež Clemente Micara Svatému stolci 10. března 1920 předložil. Mezi dalšími kandidáty na českobudějovického biskupa se objevila trojice málo známých jmen církevních představitelů: vyšehradský kanovník, spoluzakladatel Katolicko-národní strany konzervativní a spisovatel

⁴⁴ S. RR. SS., AA. EE. SS., fondo Austria-Ungheria, III periodo, fascicolo 576, Micara Gasparrimu, Praha 4. 6. 1920, f. 19.

⁴⁵ AA. EE. SS., Austria-Ungheria, III., fascicolo 576, Micara Gasparrimu 10. 3. 1920, f. 7.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

František Vaněček, probošt v Roudnici nad Labem Václav Kotrch a absolvent české koleje v Římě a profesor kněžského semináře v Českých Budějovicích Jan Budař, kteří byli podle konzultorů apoštolského nuncia k této službě nejpovolanejší.

Se sdělovanými jmény vhodných kandidátů zjišťoval apoštolský nuncius i názory biskupů a významných církevních představitelů, aby v závěru listu do Vatikánu předložil pořadí kandidátů na českobudějovický stolec následovně: 1. Šimon Bárta, 2. František Vaněček, 3. Václav Kotrch a 4. Jan Budař.⁴⁹

Když se apoštolský nuncius v Praze Clemente Micara setkal v polovině března 1920 s ministrem zahraničí Edvardem Benešem, sdělil vatikánskému diplomatovi, že je hlavním favoritem československé vlády blízký přítel předsedy agrární strany Antonína Švehly kněz František Jan Krojher.⁵⁰

Následná záležitost jmenování Hůlkova nástupce se následně mezi Svatým stolicem a československou vládou vlekla do prosince 1920. Za československou stranu rokování vedl vyslanec u Svatého stolce Kamil Krofta a za Svatý stolec státní sekretář Pietro Gasparri a sekretář Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti Bonaventura Cerretti.⁵¹

V dubnu 1920 pozval sekretář Bonaventura Cerretti Kamila Kroftu do Vatikánu, aby jej oficiálně informoval o kandidátu na uprázdněný budějovický stolec. Po úvodním přiblížení situace ve slovenských diecézích představil československému zástupci osobnost kněze Šimona Bárty jako jediného vhodného kandidáta⁵² - papež Benedikt XV. jej považoval za jednoho z nejlepších studentů České koleje v Římě. Při osobním setkání ve Vatikánu dokonce československému zástupci přečetl Bonaventura Cerretti pochvalné pasáže o Bártově osobnosti z pera apoštolského nuncia v Praze Clementa Micary.⁵³

Když se o jeho kandidatuře dozvěděl prostřednictvím Kamila Krofty ministr zahraničí Edvard Beneš, informoval československého vyslance u Svatého stolce, že je „*kandidatura Šimona Bárty pro nás nevhodná.*“⁵⁴ Hlavním argumentem Prahy byla jeho nedostatečná způsobilost na tento vysoký církevní úřad, což však nebyl argument přesvědčivý; vláda nemohla přece předjímat a kompetentně soudit,

⁴⁹ AA. EE. SS., Austria-Ungheria, III., fascicolo 576, Micara Gasparri 10. 3. 1920, f. 9.

⁵⁰ AA. EE. SS., Austria-Ungheria, III periodo, fascicolo 576, Micara Gasparri 24. 3. 1920, f. 12.

⁵¹ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1920, politická zpráva Krofty Benešovi, Řím 31. 3. 1920. O Kroftově misi v kontextu 20. let 20. století podrobněji: Šmíd, Marek. *Římské mise Kamila Krofty ve dvacátých letech 20. století*. Jihočeský sborník historický 81, 2012, Supplementum 4, s. 93-107.

⁵² KROFTA, Kamil. *Diplomatický deník. 1919-1922*, ed. Jindřich Dejmek. Praha 2009, s. 28.

⁵³ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1920, politická zpráva Krofty Benešovi, Řím 22. 4. 1920; KROFTA, Kamil. *Diplomatický deník. 1919-1922*, ed. Jindřich Dejmek. Praha 2009, s. 28.

⁵⁴ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1920, telegram Krofty Benešovi, Řím 16. 4. 1920; KROFTA, Kamil. *Diplomatický deník. 1919-1922*, ed. Jindřich Dejmek. Praha 2009, s. 33.

v jakém duchu úřad povede. Na opakované dotazy ohledně překážek Bártovy nominace nicméně neobdržel Kamil Krofta žádnou odpověď.⁵⁵

Svatý stolec však na Bártově osobě trval i na podzim 1920, kdy apoštolský nuncius Clemente Micara zdůrazňoval jeho vhodnost – bez ohledu na argumentaci československé strany – pro českobudějovickou diecézi.⁵⁶

Proč však byl Šimon Bárta československou stranou bez udání důvodů odmítán? Za prvé, v liberálním politicko-kulturně-duchovním prostředí první republiky byl českobudějovický profesor náboženství vnímán jako národnostně vlažný muž a konzervativní kněz,⁵⁷ což jistě ztěžovalo jeho situaci. Za druhé, a to byl důvod pro nejvyšší představitele státu jistě zásadní, Šimon Bárta stál v roce 1906 během tzv. Judovy aféry v čele tří set osmi katechetů, kteří žalovali profesora Tomáše Garrigua Masaryka pro urážku na cti; prezident republiky na to nezapomněl.

Když však ministr zahraničí Edvard Beneš vatikánské hodnostáře vyzval, aby československé straně předložili další vhodné osobnosti, označili postup vlády za vměšování do vnitrocírkevních poměrů. Jednání tak pro neústupnost obou stran uvízla v létě 1920 na mrtvém bodě. Teprve na podzim, po další sérii československo-vatikánských rozhovorů, připustila československá strana Bártovu kandidaturu, když současně získala volné ruce při obsazování dvou slovenských diecézí vlastními kandidáty v osobách Mariána Blahy a Jána Vojaššáka.

Kompromis byl dosažen dne 10. listopadu 1920, kdy kardinál Bonaventura Cerretti oznámil československému vyslanci u Svatého stolce Kamilu Kroftovi definitivní kandidatury na jednotlivé stolce, když s nimi předtím vyjádřil souhlas i státní sekretář Pietro Gasparri: Mariána Blahu do Banské Bystrice, Karla Kmečka do Nitry, Jána Vojaššáka do Spiše a Šimona Bárta do Českých Budějovic.⁵⁸ Ministr zahraničí Edvard Beneš toto stanovisko Vatikánu potvrdil v listu apoštolskému nunciovi Clementu Micarovi dne 12. listopadu 1920.⁵⁹

⁵⁵ AMZV, Politické zprávy – Vatikán, 1920, politická zpráva Krofta Benešovi, Řím 22. 4. 1920; KROFTA, Kamil. *Diplomatický deník. 1919-1922*, ed. Jindřich Dejmek. Praha 2009, s. 36.

⁵⁶ AA. EE. SS., Austria-Ungheria, III periodo, fascioli 591, ff. 24-21, Micara Gasparrimu 17. 9. 1920, resp. f. 43, Gasparri Micarovi 19. 10. 1920.

⁵⁷ Jedná se o nepodložené tvrzení, jež zřejmě vzniklo na československém vyslanectví u Svatého stolce. Šimon Bárta rozhodně národnostně vlažný nebyl, jak dokládají ostatní prameny. Srovnej: AKPR, fond AKPR, Duchovenstvo – Bárta, biskup budějovický, inv. č. 1014/21. Jedná se o list F. J. Kroihera J. Š. Baarovi z podzimu 1920.

⁵⁸ Tamtéž, Micara Gasparrimu, Praha 19. 10. 1920, f. 43.

⁵⁹ ASV, fondo Archivio Nunziatura in Cecoslovacchia, busta 25, fascicolo 112, Beneš Micarovi, Praha 12. 11. 1920, f. 119.

Papež Benedikt XV. se proto následně rozhodl jmenovat výše uvedené biskupy a oprávnil apoštolského nuncia v Praze Clementa Micaru zahájit příslušné kanonické procesy.⁶⁰

Šimon Bárta byl vysvěcen českobudějovickým knězem a intronizován v katedrále sv. Mikuláše v neděli 20. února 1921. Bylo mu padesát šest let. Světiteli se stali pražský arcibiskup František Kordač, litoměřický biskup Josef Gross a pražský pomocný biskup Jan Sedlák. Stal se osmým českobudějovickým biskupem. Jeho nástup do čela diecéze byl nadšeně přivítán jihočeskými věřícími i dobovým tiskem.⁶¹

Závěr

Sledovali jsme osobnost Šimona Bárty v období před jeho episkopátem, který se otevřel v závěru roku 1920. Reflektovali jsme jeho duchovní působení, pedagogickou činnost, literární aktivity a lidský profil, jimž předcházela kněžská formace ve Věčném městě. Ta Šimona Bárta nejen ovlivnila jako duchovního pastýře, kazatele a publicistu, ale rovněž emancipovala v očích představitelů Svatého stolce jako vhodného kandidáta na ordináře po vzniku Československa na podzim 1918, kdy musela katolická církev přihlížet novým poměrům v duchovně-náboženské oblasti ve střední Evropě.

Nový pastýř se ukázal jako konzervativní muž římského pořádku, který dokázal s osobní statečností čelit odlivu věřících z katolické církve, přispívat ke stabilizaci církevních poměrů, zvýšit počet studentů teologie v diecézi a povznést kněžský seminář. Jako biskup v poměrně dynamické a obtížné době podporoval práva církve, zájmy českého národa, zbožnost v českobudějovické diecézi a všechny potřebné, pokud jej o pomoc požádali. Jeho zásluhy ocenil i apoštolský nuncius v Praze Clemente Micara, který ve své závěrečné zprávě z československé mise v letech 1920-1923 zdůraznil Bártovy kvality – označil jej za zbožného, moudrého a církvi oddaného muže římského ducha, který se s nadšením a velkou obětavostí vypořádal s četnými problémy své diecéze.⁶²

⁶⁰ Acta Apostolicae Sedis. Commentarium officiale, annus XII, volumen XII, Roma 1920, s. 590.

⁶¹ *Noví biskupové*. Sursum, 1, 1921, s. 8; *Biskupem budějovickým jmenován ndp. prof. Šimon Bárta*. Lid, 264, 1920, s. 1; *J. M. Nejdřp. Šimon Bárta biskupem českobudějovickým*, Naše listy, 30, 1920, s. 1 atd.

⁶² Názor československého vyslance u Svatého stolce Kamila Krofity byl však odlišný: „*Biskup Bárta je veliký slaboch, získá jej každý, kdo s ním mluví poslední.*“ KROFTA, Kamil, *Diplomatický deník 1919-1922*, ed. Jindřich Dejmek, Praha 2009, s. 168.